

Lundbydagen 2014

Af Uffe Uhler

Den 20. juli 1864 blev der erklæret våbenstilstand i den 2. slesvigske krig. Kendt fra denne for Danmark så katastrofale krig i 1863 – 64 imod den preussisk-østrigske alliance er selvfølgelig tilbagetoget fra Dannevirke og kampene på Dybbøl, hvor den danske hær i måneder kæmpede tappert, men forblødte og måtte vige over på Als, efter at Dybbøl blev stormet og faldt den 18. april 1864. Kendt er også resultatet af fredsslutningen på konferencen i Wien den 20. oktober 1864, hvor Danmark måtte afstå hele Slesvig, Holsten og Lauenborg, hvorved omkring en million af landets indbyggere heriblandt 200.000 dansksindede kom under tysk herredømme.

Mindre kendt er nok, at den sidste træfning i krigen fandt sted ved landsbyen Lundby syd for Aalborg den 3. juli 1864. Forhistorien er kort fortalt, at den danske hær på grund af isvinteren i februar 1864 måtte trække sig tilbage fra stillingen ved Dannevirke, der pludselig kunne omgås over den tilfrosne Slien og de tilisede sumpe vest for Slesvig by. Hovedparten af hæren trak sig til Dybbøl og gik i stilling her, en stor styrke trak sig til fæstningen ved Fredericia, medens en styrke på ca. 10.000 mand, Nørrejske Korps skulle vige op gennem Jylland og undervejs binde flest mulige preussisk-østrigske styrker.

I forsommeren 1864 var Nørrejske Korps nået nord for Limfjorden. Efter at Dybbøl og Als var faldet, fik korpset af overkommandoen ordre til drage til Frederikshavn for at blive udskibet

og overført til Fyn. Her skulle korpset samles med resterne af hæren, der efter kampene i april var blevet sejlet over fra Als, og efter at også Fredericia fæstning var blevet rømmet og styrken trukket over Lillebælt. Man ville samle hærens sidste kræfter for at hindre en fjendtlig overgang til Fyn.

Tilbage i Vendsyssel efterlod Nørrejske Korps en styrke under kommando af oberstløjtnant Hans Charles Johannes Beck bestående af et regiment forstærket med nogle dragonenheder og fire feltkanoner med opgave at sikre overgangene over Limfjorden, så korpsets udskibning i Frederikshavn kunne ske i ro og orden. Ud over sikring ved Limfjorden, skulle oberstløjtnantens styrke også, hvis gun-

Oberstløjtnant Hans Charles Johannes Beck

stige lejligheder bød sig, udnytte disse til offensive aktioner mod fremtrængende preussiske enheder syd for fjorden.

Oberstløjtnant Beck var, hvad man kunne kalde en rigtig skrivebordsofficer, som angiveligt søgte stabstjenesten frem for livet i felten. Hans svigtende føring af sine enheder under tilbagetrækningen fra Dannevirke havde givet ham et noget plettet ry, som han gerne ville have vasket rent.

Den 2. juli havde Charles Beck modtaget efterretninger om, at en dansk forpost havde været i ildkamp med et preussisk kompagni ved Ellidshøj 15 km syd for Aalborg, hvorefter danskerne var veget ud mod nord langs landevejen mod Svenstrup.

I Nørresundby lå en dansk styrke på omkring en bataljons værdi, og fra denne styrke udtog Charles Beck et kompagni på ca. 180 mand, der hen mod aften blev sejlet over fjorden til Aalborg, hvor nogle få dragoner sluttede sig til. Den danske styrke marcherede ad landevejen til Svenstrup og videre imod Ellidshøj, hvor man mente, at det preussiske kompagni havde slået lejr, for i ly af mørket at overfalde og nedkæmpe det med bajonetterne. Da man nåede Ellidshøj, var fjenden imidlertid draget sydpå, og man havde mistet kontakten med det.

I stedet besluttede Beck at drage de knap 10 km østpå imod Gunderup for at nedkæmpe et andet preussisk kompagni, som han i Ellidshøj hørte, skulle ligge i der.

Men præsten i Ellidshøj var imidlertid højlydt fortørnet over, at preusserne havde forgrebet sig på noget af hans kvæg, og Beck fandt behov for at berolige

præsten, hvilket førte til en timelang pas-siar, hvorunder Beck overhørte sine of-ficerers råd om at komme hurtigt videre og få tag i fjenden i Gunderup, imens det endnu var nat.

Da man endelig nåede Gunderup, var det ved at være lyst, og man erfarede, at "fuglen var fløjet" – den fjendtlige styrke var draget videre mod nord. Der blev sendt nogle dragoner af sted for at opklare, hvor fjenden var blevet af, og fra bakkekammen med Kongehøj – det højeste punkt i området, hvorfra der var vid udsigt – observeredes et preus-sisk kompagni, der havde slået sig ned i landsbyen Lundby, der lå i lavningen omkring 400 m længere mod nord og 3,5 km ad landevejen fra Gunderup. Men fjenden havde også set dragonerne og blæste alarm – overraskelsesmomentet var forpasset.

Beck besluttede at iværksætte et bajonet-angreb på preusserne og satte det danske kompagni i ilmarch ad landevejen imod Lundby. Forinden havde nogle lokale beboere frarådet af gå den direkte vej ned ad den lange skråning fra Kongehøj til Lundby – den var helt åben og uden dækning. De tilbød i stedet at vise vej igennem nogle slugter, hvorfra man kunne komme usete helt tæt på lands-byen. Men dette skulle Beck efter sigende have afslået med ordene "Mit regiment skal ikke ledes af en bonde".

Da danskerne når bakkekammen ved Kongehøj, sætter Beck kompagniet i en angrebsformation 10 mand bred og 16 mand dyb, og med påsatte bajonetter og uden ildstøtte stormer kompagniet ned over de åbne marker mod Lundby. Forinden havde Beck afslået kompag-

nichefen, kaptajn P.C.C. Hammerichs ønske om at holde kompagniet i en for bajonetangreb mere hensigtsmæssig formation.

I Lundby havde preusserne haft rigelig tid til at komme i stilling bag et stengærde, og da det danske kompagni er nået ind på en afstand af ca. 200 m iværksætter de et ildoverfald med stort mandefald blandt danskerne til følge. Under hurraråb stormer soldaterne dog modigt videre. Men efter ildoverfaldet når preusserne at genlade og affyre deres moderne bagladegeværer tre – fire gange, hvilket yderligere tynder kraftigt ud i de danske rækker. I en afstand af ca. 50 m fra stengærdet bryder det danske angreb sammen, og der måtte blæses retræte, før nogen var kommet så tæt på, at bajonetterne kunne bruges, og uden at det har været løsnet mange skud fra de danske forladegeværer, som skulle lades i oprejst stilling.

I sin rapport om træfningen angiver oberstløjtnant Beck tabstallene til 22 døde samt 76 sårede og savnede, hvoraf 44 faldt i preussisk fangenskab.

Preusserne havde 3 sårede.

Becks adjutant, sekondløjtnant Peter Abrahams, som havde udmærket sig under tilbagetrækningen fra Dannevirke og slaget ved Sankelmark har i sine notater om Lundby og Beck skrevet: "Jeg red ud med en underlig, vildt begejstret, letsindig, men affældig mand – Jeg red tilbage med en sammensunken olding".

Soldaterne, som kæmpede dengang kom fra 1. Regiment, Danske Livregiment. Blandt venner kærligt kaldet "Egon'erne" på grund af de mange

københavnerne, som igennem tiderne har været indkaldt til og tjent ved regimentet.

I 1960'erne var Danske Livregiment garnisoneret på Høvelte Kaserne, og her havde nogle historieinteresserede fra regimentets løjtnantsforening fundet en beretning om bataljen ved Lundby. De syntes, at det kunne være spændende at besøge åstedet, så de drog i 1963 fra Høvelte til Lundby, kiggede på slagmarken og faldt i snak med nogle af beboerne i landsbyen. Det førte til en aftale om, at hele løjtnantsforeningen skulle komme året efter den 3. juli for at markere 100 års dagen for kampen og nedlægge en krans ved mindesmærket, som stod på slagmarken ved landevejen i den sydlige udkant af Lundby. Løjtnanterne kom et par dage før den 3. juli og blev indkvarteret "i liggehalm" på gårdene i Lundby, hvor de hyggede sig gevaldigt med beboerne. Og hyggen fortsatte efter højtideligheden den 3., så løjtnanterne måtte tage en ekstra overnatning for at "klare hovederne", inden de kørte hjem. Hermed startede en tradition, der i årene efter greb om sig og efterhånden kom i faste rammer. Løjtnantsforeningen og Lundbys beboere danner naturligvis kernen blandt deltagerne, og der er siden blevet dannet en fond, Lundbyfonden, som nu står for arrangementet på Lundbydagen. Deltagerkredsen er blevet udvidet med løjtnanternes regimentschef, Garnisonskommandanten i Aalborg samt repræsentanter for Flyvestation Aalborg, Aalborg Kommune, Hjemmeværnet, Forsvarsbrødrene og de Samvirkende Soldaterforeninger i Aalborg. Alle de nævnte militære myndigheder

og foreninger medbringer tillige deres faner, ligesom Lundbyfondens egen fane naturligvis er med.

Det årlige arrangement byder på samling og nedlæggelse af kranser ved mindesmærket ved Hadsundvej. Herefter forlægges til kirkegården i Gunderup, hvor mange af de faldne ligger begravet. Også her nedlægges kranser ved den store fælles mindesten med navnene på de faldne. Så følger mindegudstjenesten i Gunderup Kirke, og med den åndelige vederkvælgelse i sindet returneres til teltet, der er rejst på slagmarken i kanten af byen. Her indtages feltfrokosten traditionelt ledsaget af taler, sange og løjtnanternes muntre tilråb over bordene.

Den årlige Lundbydag byder således på en fascinerende sammensætning af højtidelighed og stof til eftertanke blandet med soldaterstemningens hyggelige – til tider rappe – tone, latter og fællessang. På jubilæumsdagen i år på 150 årsdagen for træfningen ved Lundby den 3. juli var alle sejl sat til og arrangementet udvidet betydeligt.

Formanden for Lundbyfonden, gård-ejer Leo Christensen havde i dagens anledning inviteret HMD Margrethe, men Dronningen kunne desværre ikke komme. Dog blev det trods Majestætens fravær alligevel en god og oplevelsesrig dag.

Det hele plejer at starte kl. 1000, men i år var man inviteret til at komme i god tid inden kl. 0900. Jubilæumsarrangementet havde forinden fået pæn omtale i de lokale medier, så en del interesserede tilskuere havde også fundet vej til Lundby. Landsbyen ligger omkring den stærkt befærdede Aalborg – Hadsund

landevej, hvor der denne tidlige formiddag nærmest var trafikkaos, som folk fra politihjemmeværnet dog håndterede på bedste vis, så både den gennemgående trafik fik plads, og gæsternes og tilskuernes biler blev gelejdet ind til de omkringliggende gårde, som i dagens anledning havde stillet parkeringsplads til rådighed.

På græsmarken foran det stengærde, hvor preusserne i sin tid lå i stilling, var der rejst et stort telt, hvor frokosten senere skulle indtages. Udenfor samledes man, og her underholdt Hjemmeværnets Musikkorps Nordjylland med dejlig musik, medens folk skuttede sig under paraplyerne. De tætte byger kom og gik hurtigt den formiddag. Kl. 0900 bød Leo Christensen velkommen og introducerede dagens program, der indledtes med en symbolsk opførelse af træfningen i 1864.

Hjemmeværnets Musikkorps Vendsyssel underholdt

Det var Jydske Landsoldater – en sammenslutning af frivillige, som har specialiseret sig i de slesvigske krige - der støttet af et par ryttere ”genopførte” sla-

get, alle var de iført danske og preussiske uniformer og med våben fra dengang. Det blev et meget flot og spektakulært skue, men det var også til mindste detalje blevet indøvet dagen i forvejen.

Først dukkede en bereden dansk dragon op ved Kongehøj, men han blev opdaget af den preussiske vagtpost ved stendiget i Lundby, og der blev sendt en tysk husar til hest op mod højen for at finde ud af, hvad der var i gærde. Husaren vendte skyndsomt tilbage, og snart efter dukkede en snes landsoldater frem over bakkekammen symboliserende det danske kompagni under fremrykning. De sidste små to hundrede meter trampede de i formation og med geværer med påsatte bajonetter frem gennem Leo Christensens rugmark, hvad de også havde gjort dagen før under indøvelsen - en fin gestus fra en driftig landmand sådan at lade en del af høsten ofre på sagens alter.

Bag ved stengærdet i Lundby kunne man se, at en halv snes landsoldater i preussiske uniformer var gået i stilling, og da angriberne nåede ud for græsmarken, hvor tilskuerne stod, iværksattes et ildoverfald fulgt af skydning så hurtigt, de tyske "Zündnadel gewehre" kunne genlades. Nogle af danskerne dejsede om i rugen, andre fortsatte under hurra-råb, medens det tyndede ud i rækkerne, indtil angrebet gik i stå en god snes meter foran stengærdet. Herefter så man enkelte danske landsoldater trække sig tilbage igennem rugen, men undervejs sank nogle sammen for den preussiske geværild.

Jydske Landsoldater i Leo Christensens rugmark under genopførelsen af angrebet

Regnbygerne havde gjort rugen dyngvåd og marken fedtet, så man fik helt ondt af "skuespillerne", hvis uldne uniformer under fremrykningen trak litervis af vand, der blev blandet med den fede markjord, når de faldt.

Men en flot opførelse af bataljen for 150 år siden blev det, og man kunne levende forestille sig, hvor blodigt det i virkeligheden var gået til dengang.

Det hele blev filmet af et reportagehold fra TV2 Nord, der også optog et længere interview med formanden for Aalborg Forsvars- og Garnisonsmuseum og medlem af Lundbyfonden, oberst Flemming Larsen. Det blev samme dags aften såvel til indslag i TV2 Nord's nyheder som til en reportage i det landsdækkende program fra regionerne "Landet rundt".

Så trak man op til mindesmærket, hvor faneborgen i mellemtiden havde taget opstilling. Der var ekstra mange faner med i år, her iblandt vores forenings

Mindesmærket ved Hadsundvej før nedlægelse af kranse

Trompeter og faneborg ved mindesmærket ved Hadsundvej. Frode Jensen ses i midten med vores forenings fane

fane, for Lundbyfonden havde i anledning af jubilæet inviteret alle de lokale soldaterforeninger til at møde op med deres faner. Med trompetfanfarer før og efter blev der nedlagt krans og saluteret til ære for de faldne.

Herefter forlagde man til kirkegården i Gunderup, hvor der blev lagt krans og saluteret ved mindesmærket med navnene på de faldne, før man gik ind til mindegudstjeneste i kirken, der blev fyldt til bristepunktet.

Efter gudstjenesten returnerede man til

Kransenedlæggelse ved mindesmærket på Gunderup Kirkegård

De Jydske Landsoldater med feltkanonen

slagmarken på græsset i Lundby, hvor De Jydske Landsoldater i mellemtiden havde opstillet en lille, gammel feltkanon. Med den skød de dansk løsen – tre rungende skud og gav salutter med de gamle forladegeværer, før Leo Christensen bød gæsterne tage plads i teltet til frokosten, det traditionelle stykke med sild efterfulgt af skipperlabskovs. Det blev en meget hyggelig eftermiddag, der trak ud til længe over det sædvanlige. Ud over Leo Christensens traditionelt lange formandstale, var der adskilligt flere honoratiores end vanligt, som ønskede ordet i anledning af jubilæet. Og der skulle jo også være tid til at synge de traditionelle sange, drikke kaffe, sludre lidt med bordfællerne, og endelig som et meget vigtigt led i frokosten skulle hatten jo også gå rundt, så man havde lejlighed til at gribe til lommerne og yde et bidrag til arrangementet.

Jo, det blev en festlig og dejlig dag, som tjener Lundbys beboere og fonden til stor anerkendelse og ære.